

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในอันที่จะพัฒนาการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพราะการศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะไปช่วยในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญรุ่งเรืองและสามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ฯลฯ ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ได้ จากสถิติการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการใน 5 วิชา ที่แสดงถึงความสามารถ ของประเทศ คือวิชา คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา เคมี และคอมพิวเตอร์ เมื่อพิจารณาคะแนนทุกวิชารวมกันในรอบ 5 ปี ที่ผ่านมามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ถึงปี พ.ศ. 2541 พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ต่ำกว่า ประเทศจีน ไต้หวัน เวียดนาม และสิงคโปร์ มาโดยตลอด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 หน้า ง - จ)

นอกจากนี้ในรายงานประจำปีเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ ซึ่งจัดอันดับโดย The International Institute for Management Development (IMD) ปี พ.ศ. 2544 ประเทศไทยถูกจัดอันดับที่ 49 ในโครงสร้างทางวิทยาศาสตร์จากทั้งหมด 49 ประเทศ ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ. 2544 ผลการแข่งขันโอลิมปิกทางวิชาการเยาวชนไทยได้รับเหรียญทองทางด้าน ชีววิทยา และเคมีซึ่งเป็นคะแนนสูงสุดของผู้เข้าแข่งขันจาก 54 ประเทศ จำนวน 210 คน ผู้ที่กลับจากการแข่งขันโอลิมปิกวิชาการได้ความเห็นว่า การที่จะเอาชนะโอลิมปิกวิชาการได้จะต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและแก้สถานการณ์ ในการเรียนด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 16-17) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) ที่เป็นกฎหมายการศึกษาในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาและหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาก็คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ดังปรากฏใน หมวดที่ 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษา ดังกล่าว ตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญที่กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นจำเป็นต้องจัดสภาวะแวดล้อมบรรยากาศรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย

เพื่อเชื่อมต่อความสามารถ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนต้องสำคัญที่สุด การจัดการเรียนการสอนต้องมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติลงมือกระทำให้ได้ คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อว่าเมื่อจบการศึกษาไปแล้วไม่มีครูตามไปสอนที่บ้านนักเรียนจะต้องรู้จักนำกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ไปพัฒนาชีวิตของตนเองได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 หน้า 2 – 3)

ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะมีปรากฏอยู่ในหลักสูตร ประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 – 2549) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 แล้วก็ตาม แต่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษายังคงไม่บรรลุผล เท่าที่ควรทั้งนี้ มีเหตุปัจจัยหลายประการด้วยกัน ซึ่งหนึ่งในจำนวนนั้นที่ถือเป็นสาเหตุสำคัญก็คือ การจัดการเรียนการสอนยังเน้นที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อมั่นและคุ้นเคยอยู่กับการถ่ายทอดความเชี่ยวชาญของตนเองให้กับลูกศิษย์แบบดั้งเดิมครูคือผู้รู้ดีที่สุด และมีอำนาจที่สุด ในห้องเรียน (วัฒนาพร วัชรบุรินทร์, 2541 หน้า 7) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ พลสันท์ ไพรีศรีทอง (2542. หน้า 10) ที่ว่าการเรียนการสอนยังคงเน้นการสอนของครูไม่เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนยังเน้นการเรียนแบบท่องจำ ครูยังเป็นผู้ตัดสินใจในทุกเรื่องผู้เรียนยังคงคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น แก้ปัญหาไม่ได้รอแต่เป็นผู้รับเช่นเดียวกับที่กระทรวงศึกษาธิการ (2542. หน้า 4) ได้สรุปพฤติกรรมการสอนของครูไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสภาพแวดล้อมในสังคมให้ใช้การเรียนรู้จากสภาพจริง หรือการปฏิบัติจริง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนการสอน ขาดจิตสำนึก และจิตวิญญาณของความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการใช้หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของกรมวิชาการ (2541. หน้า 118) ซึ่งปรากฏว่าด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีอยู่น้อย เช่นเดียวกับงานวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน (2541. หน้า 203) เรื่องสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการปฏิบัติน้อย

นอกจากการไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูแล้ว วิชาภรณ์ ภูวัฒนกุล (2543. หน้า 32) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากมีความเชื่อมโยงระหว่างความสนใจอย่างต่อเนื่องของนักเรียนและความประพฤตินักเรียน จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนจะประพฤติเรียบร้อยดีเมื่อโรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าอยู่และให้รางวัลตอบแทนแก่พวกเขา และการจัดการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาจะเกี่ยวพันกับการสร้างบรรยากาศของโรงเรียนที่เอื้อต่อความต้องการการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ แฮมเมอร์ (อ้างใน สันตญา จันทวังษ์, 2535 หน้า 13) ที่ว่าคุณภาพความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนคิดเช่นไรโรงเรียนก็มักจะเป็นเช่นนั้น ถ้าผู้บริหารโรงเรียนสนใจเรื่องอะไรหรือเห็นอะไรมีความสำคัญก็จะส่งเสริมทำให้โรงเรียนมีความเด่นด้านนั้น ถ้าผู้บริหารเห็นความสำคัญของงานวิชาการ โรงเรียนก็จะมีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ

ด้วยในช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญต่อการแสดงบทบาทในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญน้อยนั่นคือ ไม่สนใจที่จะค้นคว้าสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้ขาดความรู้ความสามารถ ไม่อาจให้การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน ไม่ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ไม่สามารถให้คำปรึกษา แนะนำหรือสนับสนุนทรัพยากรการบริหารให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (วีรนุช ปิณฑวนิช, 2543 หน้า 8)

นอกจากนี้สมชาติ เหล็กขาย (2545. หน้า 71) ได้กล่าวไว้ว่า "...หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ " ดังนั้น การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมิใช่มีปัจจัยที่ช่วยผลักดันให้ประสบความสำเร็จแค่เพียงครูผู้สอนหรือผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้นแต่ยังมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอีกได้แก่ ระบบบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 หน้า 1 – 4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจที่ต้องจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) เพื่อเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเต็มรูปแบบในปี พ.ศ. 2545 ได้แก่การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี การจัดการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติ การศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 และการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1-3 รวม 3 เขต เป็นผู้รับผิดชอบปัญหาการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในจังหวัดสุพรรณบุรี มีสาเหตุเช่นเดียวกับปัญหา ระดับชาติเพราะจากการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่ไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกระบวนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งใช้แบบเดิมโดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังขาด สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งผู้บริหาร สถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และขาดการสนับสนุนการจัดการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอีกจำนวนมาก (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, 2545 หน้า 1,12)

สภาพการศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ในการพัฒนาประเทศเพื่อสามารถแข่งขัน กับประเทศต่างๆ ได้ จึงได้เสนอแนะรัฐบาลให้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงระดับมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาคนไทยโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือให้มีความรู้ ความสามารถ ในการแข่งขันระดับประเทศต่างๆ ทั่วโลก และสามารถเป็นผู้นำได้บางสาขาเพราะมีฉะนั้นแล้ว ประเทศไทยจะล้าหลังประเทศต่าง ๆ แม้แต่ประเทศในเอเชียด้วยกันและถูกครอบงำจากประเทศ มหาอำนาจซึ่งอาจจะเรียกว่าเป็นทาสทางเศรษฐกิจก็เป็นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 หน้า 1 - 4)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัดสุพรรณบุรีทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาว่าสภาพการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านใดบ้างที่มีบทบาทในการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่ ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 มากน้อยเพียงไร เพื่อที่จะนำผลของการวิจัยเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและ หน่วยงานต้นสังกัดได้นำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีตามทัศนะของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามทัศนะของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่ง และเขตพื้นที่การศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด สุพรรณบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นข้อมูลให้หน่วยงาน ต้นสังกัดพิจารณาไปวางแผนปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545)

2. ผลการวิจัยนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดใกล้เคียง ที่จะได้นำ แบบอย่างไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียนของตนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่อ สภาพการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยศึกษาตามแนวทางบริหารโรงเรียน ปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ 6 ด้านคือ

1.1 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 ด้านครูผู้สอน

1.3 ด้านระบบบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

1.4 ด้านชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้

1.5 ด้านสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพที่จะสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูป

การเรียนรู้

1.6 ด้านศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่น

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2543. หน้า 1 – 4)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 421 คน ครูผู้สอน 4,872 คน จากโรงเรียน 421 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and morgan (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2544 หน้า 139) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 210 คน ครูผู้สอน จำนวน 360 คน รวมทั้งสิ้น 570 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่ง แบ่งเป็น

- ผู้บริหารสถานศึกษา
- ครูผู้สอน

3.1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งเป็น

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ สภาพการดำเนินการปฏิรูป

กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวทางบริหารโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการทั้ง 6 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543. หน้า 1 – 4) ได้แก่

3.2.1 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

3.2.2 ด้านครูผู้สอน

3.2.3 ด้านระบบบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

3.2.4 ด้านชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้

3.2.5 ด้านสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพที่จะสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้

3.2.6 ด้านศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบองค์ความรู้ด้วยตัวเองได้ปฏิบัติจริงหรือลงมือปฏิบัติได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและสิ่งแวดล้อม ได้เรียนรู้กระบวนการคิด กระบวนการทำการแก้ปัญหาและสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก กำกับดูแลและประเมินผล วางแผนร่วมกับผู้เรียน กระตุ้นท้าทายให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา ชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้อง

2. สภาพการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ หมายถึงสภาพการดำเนินการบริหารโรงเรียนเพื่อเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการบริหารโรงเรียนโดยใช้ปัจจัยองค์รวมและปัจจัยสนับสนุนของกรมวิชาการและคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ในคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543, หน้า 1 - 4) ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านระบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ 4) ด้านชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ 5) ด้านสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพที่จะสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ 6) ด้านศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่นตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนนั้นๆ

2.1 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีบุคลิกภาพที่ดีใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารงาน มีจิตสำนึกในการมุ่งมั่นสนับสนุนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีใจกว้างเปิดโอกาสให้ครูได้มีเสรีภาพในการคิด ปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษามีศักยภาพในการจัดระบบบริหารโรงเรียนโดยใช้คุณธรรมพร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างขวัญกำลังใจแก่ครู

2.2 ด้านครูผู้สอน หมายถึงครูผู้สอนต้องมีบุคลิกภาพที่ดีเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการคิด มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เข้าใจในหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) ใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างผลงานในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ มีความสามารถในการ

ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างผลงานควบคู่ไปกับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน พร้อมทั้งเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2.3 ด้านระบบการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ หมายถึงการที่มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนในระยะ 5 – 10 ปี กำหนดแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โรงเรียนมีการพัฒนาตนเองทั้งด้านการเรียนรู้ การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพมีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ทบทวน ประเมินผล และรายงานผลต่อสาธารณชนและหน่วยงานต้นสังกัด

2.4 ด้านชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึงการที่ชุมชน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งและเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแก่โรงเรียน

2.5 ด้านสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นซึ่งมีศักยภาพที่จะสนับสนุนโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง ภูมิปัญญาในท้องถิ่น สถานประกอบการในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย ในชุมชน ที่โรงเรียนตั้งอยู่ได้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่นเป็นแหล่งวิทยากร เป็นแหล่งให้ความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้

2.6 ด้านศึกษานิเทศก์และนักวิชาการในท้องถิ่น หมายถึงศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 , 2 และ 3 ที่โรงเรียนสังกัดอยู่มีศักยภาพในการนิเทศให้คำปรึกษาหารือแก่โรงเรียนอย่างต่อเนื่องในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรวมถึงผู้มีความรู้ในท้องถิ่นเช่นภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 , 2 และ 3

4. ครูผู้สอน หมายถึงบุคลากรที่ทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 , 2 และ 3 ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

5. ตำแหน่ง หมายถึงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น

5.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

5.2 ครูผู้สอน

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี หมายถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3

7. โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี หมายถึงโรงเรียนที่เปิดทำการสอนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอนในระดับช่วงชั้นที่ 1, 2 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ได้แก่

7.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอศรีประจันต์ และ อำเภอบางปลาม้า

7.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอบางปลาม้า อำเภอดอนเจดีย์ และอำเภอสองพี่น้อง

7.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในอำเภอดมรง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง และอำเภอหนองหญ้าไซ

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนมีทัศนคติต่อการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาต่างก็มีทัศนคติต่อการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแตกต่างกัน